

МІНІСТЕРСТВО СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

**ІНСТИТУТ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ УКРАЇНИ**

Кафедра психології та соціальної роботи

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
В.о. ректора _____ Р.В. Войтович
« 25 » _____ 10 _____ 2017 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВНЗПБ 3.24. «ПСИХОЛОГІЯ СІМ'Ї»

**ДЛЯ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ
заочної форми навчання**

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
«ПСИХОЛОГІЯ»**

**ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 05 «СОЦІАЛЬНІ ТА ПОВЕДІНКОВІ НАУКИ»
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 053 «ПСИХОЛОГІЯ»**

Київ – 2017

Робоча програма нормативної навчальної дисципліни «Психологія сім'ї» для підготовки бакалаврів спеціальності 053 «Психологія».

Розробник: Поворозник К.О., кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології та соціальної роботи.

Рецензент: Матвієнко Л.І., кандидат психологічних наук, професор кафедри психології та соціальної роботи Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України.

Затверджено на засіданні кафедри психології та соціальної роботи.
Протокол № 1 від 04 вересня 2017 р.

Завідувач кафедри психології та соціальної роботи

Пріб Г.А.
(прізвище, підпис)

Завідувач навчально-методичного відділу

Завиніченко Л.М.
(прізвище, підпис)

© Поворозник К.О., 2017
© Інститут підготовки кадрів
державної служби зайнятості
України (ІПК ДСЗУ), 2017

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		заочна форма навчання
Кількість: кредитів – 4; модулів – 2; змістових модулів – 2.	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Вибіркова
		Рік підготовки
Індивідуальне науково-дослідне завдання: заочна – 20 год.	Спеціальність 053 «Психологія»	III
		Семестр
Загальна кількість годин – 120 год.		4-й
		Лекції
Розподіл годин для заочної форми навчання: аудиторних – 10 год.; самостійної роботи студента – 110 год.	Освітній ступінь: бакалавр	6 год.
		Практичні
		4 год.
		Семінарські
		–
		Самостійна робота
		90 год.
		Індивідуальні завдання
		20 год.
		Вид контролю: іспит

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для заочної форми навчання – 9,1 %.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни «Психологія сім'ї» є забезпечення особистісної готовності студентів до майбутньої професійної діяльності через формування у них системи впорядкованих базових уявлень про психологію шлюбно-сімейних стосунків, як прикладну галузь психологічної науки та наукову дисципліну.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Психологія сім'ї» є:

- формування цілісного уявлення про історію виникнення та специфіку психології сім'ї як прикладної галузі психологічного знання;
- ознайомлення з принципами, методами та тенденціями розвитку психології сім'ї;
- створення систематизованого уявлення про еволюцію шлюбно-сімейних стосунків;
- ознайомлення з концептуальними моделями шлюбно-сімейних стосунків;
- розкриття особливостей життєвого циклу сім'ї та закономірностей її динаміки;
- визначення чинників дестабілізації шлюбно-сімейних стосунків;
- окреслення моделі психологічно здорової сім'ї;
- відпрацювання навичок застосування теоретичних знань з психології сім'ї у різних напрямках практичної психології: психологічний супровід, консультаційна, превентивна, психокорекційна, реабілітаційна робота.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти набувають таких **компетентностей**:

Загальні (універсальні) компетентності:

Інструментальні компетентності:

- здатність до аналізу концептуальних засад психології та визначення сутності законів і принципів психології;
- усне спілкування рідною мовою у процесі дискусії;
- знання другої мови при оволодінні іншомовними джерелами;
- вміння використовувати елементарні комп'ютерні навички (використання мережі Інтернет для опанування рекомендованих електронних джерел, робота у Microsoft Office PowerPoint при підготовці доповіді з презентацією, робота в програмі SPSS для обробки статистичних даних);
- вміння знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел;
- здатність знаходити своє місце в системі сучасних ринкових відносин, визначення такої сфери професійної діяльності, в якій найповніше можна

використати професійний та творчий потенціал на користь як суспільним, так і власним інтересам;

- розширення свого кругозору, підвищення професійної майстерності на основі самоосвіти.

Міжособистісні компетентності:

- здатність здійснювати комунікаційну діяльність;
- розуміння етичних аспектів проведення наукового дослідження;
- уміння працювати у команді;
- уміння донести до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід в галузі професійної діяльності;
- навички та уміння формування міжособистісних стосунків у колективі;
- розуміння традицій і звичаїв інших культур, уміння проявляти толерантне ставлення;
- здатність до критики та самокритики;
- уміння критично оцінювати явища, ситуації, діяльність осіб, спираючись на отриманні знання;
- позитивне ставлення до несхожості та інших культур;
- розуміти і дотримуватися етичних цінностей, у т.ч. у професійній діяльності;
- уміння протистояти проявам расової, національної, вікової дискримінації, гендерної нерівності;
- здатність працювати у міжнародному середовищі.

Системні компетентності:

- здатність застосовувати знання методів психології на практиці;
- здатність до навчання;
- здатність формувати нові ідеї (креативність);
- здатність працювати самостійно при опрацюванні джерел, підготовці альтернативних підходів до висвітлення наукової проблеми;
- здатність адаптуватися до нових ситуацій у професійній діяльності;
- здатність виконувати професійну діяльність у відповідності до стандартів якості;
- здатність до формування культури мислення, її сприйняття;
- здатність нести соціальну відповідальність за діяльність організації.

Спеціальні (фахові) компетентності:

- знання предмету і завдань навчальної дисципліни «Психологія сім'ї»;
- здатність до аналізу логіки виникнення і становлення психології сім'ї як сфери психологічного знання;
- сформованість цілісного уявлення про актуальні теоретичні та практичні проблеми сучасної психології сім'ї;
- науково обґрунтоване оперування понятійним та категоріальним апаратом сучасної геронтопсихології;
- знання методології соціально-психологічних досліджень шлюбно-сімейних стосунків;
- знання поняття «шлюб» і «сім'я» з точки зору різних психологічних напрямів та підходів;
- обізнаність щодо існуючих концептуальних моделей сім'ї;
- розуміння особливостей функціонально-рольової структури сімейних стосунків;
- знання особливостей життєвого циклу сім'ї та динаміки сімейних стосунків;
- знання причин сімейних конфліктів, дестабілізації сімейних стосунків;
- вміння розрізняти дисфункційні та функціонально неспроможні сім'ї;
- вміння виявляти рівень психологічного здоров'я сім'ї;
- вміння проводити діагностичну та просвітницьку роботу з сім'єю;
- знання специфіки застосування методів психологічного дослідження сім'ї;
- вміння розробляти заходи з психологічного супроводу сім'ї;
- знання основних форм та методів психологічної допомоги дисфункційним сім'ям;
- наявність досвіду організації психологічної роботи з сім'єю;
- здатність до самостійного розв'язання специфічних завдань, що виникають в практиці психологічної роботи з сім'єю.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Сімейні стосунки як предмет психології.

Тема 1. Психологія сім'ї як розділ психології.

Зміст і завдання психології сім'ї. Розвиток науки про сім'ю. Еволюція сімейно-шлюбних стосунків в історії суспільства. Основні тенденції розвитку сучасної сім'ї. Напрямки у вивченні сімейних відносин: еволюціонізм, функціоналізм, біологізм, емпіризм, сцієнтизм. Сім'я як відкрита соціальна система. Функції сім'ї. Типологія сімей. Етапи життєдіяльності сім'ї. Фази життєвого циклу сім'ї. Фаза залицяння (монада). Фаза життя без дітей (діада). Фаза народження дітей (експансія). Фаза зрілого шлюбу (стабілізація). Фаза «спорожнілого гнізда». Психологічно благополучна і неблагополучна сім'я. Психологічне здоров'я сім'ї. Основні проблеми сучасної української сім'ї. Сім'я як поле діяльності соціальних та психологічних служб.

Тема 2. Психологія подружніх стосунків.

Статеворольова соціалізація і підготовка до шлюбу. Соціально-психологічна модель сімейних стосунків. Психологічна готовність до сімейного життя. Компоненти психологічної готовності до шлюбу. Мотивація шлюбу. Проблеми молодої сім'ї. Періодизація сімейного життя: дошлюбне спілкування, шлюб, етап "медового місяця", етап молодої сім'ї, зріла сім'я. Види подружньої адаптації. Фактори сімейного благополуччя, стадії та кризові періоди шлюбу. Класифікація подружніх ролей. Генограма сім'ї. Сімейні цінності, традиції, правила. Основні моделі спілкування в сім'ї. Задоволеність шлюбом і подружжя сумісність. Подружні конфлікти. Сімейні трикутники. Насилля в сім'ї. Розлучення як соціально-психологічний феномен.

Тема 3. Психологія сімейного виховання.

Роль сім'ї у соціалізації особистості. Основні психолого-педагогічні моделі батьківсько-дитячих стосунків. Ставлення батьків до дитини: визначення, типи, вплив на психічний розвиток. Сім'я і дитина: вікова динаміка стосунків. Прабатьки (бабусі та дідусі) в системи сімейних стосунків. Психологічні особливості виховання сиблінгів (братів/сестер). Психологічні особливості материнського та батьківського виховання. Наслідки деривації батьківської / материнської любові. Психологічні особливості бездітної сім'ї. Психологічні особливості неповної сім'ї. Психологічні особливості багатодітної сім'ї. Суперництво дітей у сім'ї. Психологічні особливості сім'ї, що має дитину з функціональними обмеженнями.

Тема 4. Психологічні проблеми функціонування сім'ї.

Основні проблемні зони сучасної сім'ї. Деформації сімейного функціонування. Функціонально нестабільна сім'я. Функціонально неспроможна сім'я. Дисфункціональна сім'я. Порушення міжособистісної комунікації в сім'ї: види і причини виникнення. Порушення механізмів інтеграції сім'ї. Проблема розподілу влади в сім'ї. Зміна гендерних ролей. Проблема інтимних стосунків подружжя. Порушення структурно-рольового аспекту життєдіяльності сім'ї. Етапи та механізми патологізуючого сімейного наслідування. Психологічні проблеми повторних шлюбів. Проблеми неповної сім'ї. Сім'я як джерело психічної травматизації особистості.

Змістовий модуль 2. Основи психологічної допомоги та супроводу сім'ї.

Тема 5. Діагностичний інструментарій сімейного психолога.

Принципи сімейної психодіагностики. Визначення подружньої сумісності та рівня задоволеності шлюбом. Методика діагностики батьківських установок і реакцій «PARY». Методика визначення батьківського ставлення Варги-Століна. Опитувальник «Рольові очікування та домагання в шлюбі». Опитувальник «Аналіз сімейних стосунків» Е.Ейдеміллера та В.Юстицького. Опитувальник «Діагностика міжособистісних стосунків» Т.Лірі. Опитувальник «Сімейні ролі». Методика «Аналіз сімейної тривоги». Методика «Незавершені речення». Проективна методика «Малюнок родини» та її модифікації. «Сімейна соціограма». «Сімейна генограма». Методика «Реакції подружжя на конфлікт» А.С.Каچارяна.

Тема 6. Психологічне консультування сім'ї.

Принципи психологічного консультування сім'ї. Дошлюбне сімейне консультування. Консультування з приводу подружніх проблем. Консультування при сексуальних проблемах. Консультування з питань, пов'язаних з подружньою зрадою. Консультування в ситуації розлучення. Консультування з проблем повторного шлюбу. Перинатальне сімейне консультування. Консультування сім'ї, що очікує дитину. Консультування сім'ї, яка має новонароджену дитину. Консультування сім'ї з приводу проблем у стосунках з дітьми. Психологічне консультування багатодітної сім'ї. Консультування з питань, пов'язаних з розвитком подружніх стосунків. Використання генограми в сімейному консультуванні.

Тема 7. Психологічна корекція сім'ї.

Завдання психологічної корекції сім'ї. Спектр проблем, що вирішуються засобами сімейної психокорекції. Принципи психокорекції сімейних і подружніх стосунків. Специфічні форми і методи психологічної корекції сім'ї. Підходи до здійснення сімейної психокорекції. Казки, оповідання, історії як засоби використання метафори у психокорекційній роботі з подружжям і сім'єю. Методика психологічної діагностики і корекції конфліктного спілкування в сім'ї В.А.Смехова. Техніка «порожнього стільця». Методика «Конструктивна сварка» / «Конструктивна суперечка». Методика «Подружній договір». Техніка «Подружня конференція». Техніка «Сімейна нарада».

Тема 8. Психотерапія сім'ї.

Підходи, напрямки і техніки сімейної психотерапії. Психоаналітична сімейна психотерапія. Структурна модель. Сімейна системна психотерапія М.Боуена. Робота з сім'єю в рамках системного підходу Б.Хеллінгера. Комунікативна модель роботи з сім'єю. Стратегічна психотерапія. Поведінкова психотерапія сім'ї. Когнітивно-поведінкова сімейна психотерапія. Екзистенційно-гуманістична стратегія сімейної психотерапії. Трансакційна модель сімейної психотерапії. Гештальт-терапія сім'ї. Психотерапевтична модель, що ґрунтується на досвіді. Особливості застосування ігрової сімейної терапії. Особливості застосування арттерапії у сімейній психотерапії. Аналітична психодрама в сімейній психотерапії.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва змістових модулів, тем	Кількість годин					
	заочна форма навчання					
	Усього	в тому числі				
		Лекції	Семінарські	Практичні	СРС	Індивід. робота
120	6	–	4	90	20	
Модуль I						
Змістовий модуль 1. Сімейні стосунки як предмет психології						
<i>Тема 1.</i> Психологія сім'ї як розділ психології.	12	1	–	–	11	–
<i>Тема 2.</i> Психологія подружніх стосунків.	13	1	–	1	11	–
<i>Тема 3.</i> Психологія сімейного виховання.	12	1	–	–	11	–
<i>Тема 4.</i> Психологічні проблеми функціонування сім'ї.	13	1	–	1	11	–
Разом за змістовим модулем 1	50	4	–	2	44	–
Змістовий модуль 2. Основи психологічної допомоги та супроводу сім'ї						
<i>Тема 5.</i> Діагностичний інструментарій сімейного психолога.	12	1	–	–	11	–
<i>Тема 6.</i> Психологічне консультування сім'ї.	13	–	–	1	12	–
<i>Тема 7.</i> Психологічна корекція сім'ї.	12	1	–	–	11	–
<i>Тема 8.</i> Психотерапія сім'ї.	13	–	–	1	12	–
Разом за змістовим модулем 2	50	2	–	2	46	–
<i>Усього годин за модулем I</i>	<i>100</i>	<i>6</i>	–	<i>4</i>	<i>90</i>	–
Модуль II						
<i>ІНДЗ</i>	<i>20</i>	–	–	–	–	<i>20</i>
Усього годин:	120	6	–	4	90	20
Підсумковий контроль – іспит						

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Психологія сім'ї як розділ психології.

1. Етапи становлення психології сім'ї як галузі психологічного знання.
2. Сім'я і шлюб в історії суспільства (шлюб у давні часи; шлюб у середньовіччі; сім'я у біблійні часи; язичницька сім'я; християнська сім'я).
3. Порівняльний аналіз «сім'ї» та «шлюбу» у філософському, історичному, психологічному аспектах.
4. Основні концептуальні підходи у вивченні шлюбно-сімейних стосунків: еволюціонізм (І.Я. Баховен, Дж. Ф. Мак-Леннан), функціоналізм (Е. Дюркгейм, У. Огборн, Е. Берджес), біологізм (Ч. Дарвін), емпіризм (Ф. Ле Пле), сциєнтизм (У. Джемс, Ч. Кулі, У. Томас, Ж. Піаже, З. Фрейд).
5. Сучасні дослідження шлюбно-сімейних стосунків (Ю.І. Альошина, С.В. Ковальов, О.С. Співаковська, Е.Г. Ейдемільер та ін.).

Література: [1; 2; 7; 9; 10; 12; 13; 14].

Тема 2. Психологія подружніх стосунків.

1. Типові моделі сучасної української сім'ї.
2. Місце сім'ї у сучасній структурі українського суспільства (Ю. Золотарьова, Т. Третьяченко, Г. Федоришин).
3. Вплив економічних факторів на перехід від полігамних до моногамних сімейних стосунків.
4. Основні підходи до періодизації життєвого циклу сім'ї.
5. Характерні риси подружніх стосунків у сучасній українській сім'ї.

Література: [5; 6; 9; 11; 15; 19; 20; 34].

Тема 3. Психологія сімейного виховання.

1. Ставлення до дітей в сім'ях від давнини до наших днів.
2. Психологічні особливості материнського та батьківського виховання.
3. Ставлення батьків до дитини: визначення, типи, вплив на психічний розвиток.
4. Вплив сім'ї на розвиток віктимної поведінки підростаючої особистості (О. Двіжона, О. Ліщинська, Н. Максимова, В. Медведєв, І. Трубавіна, О. Харан).
5. Вплив міграційних процесів на психологічне здоров'я сім'ї (О. Лютак, В. Калиненко, О. Кравцова, Ю. Римаренко).

Література: [1; 18; 19; 22; 23; 24; 25; 28].

Тема 4. Психологічні проблеми функціонування сім'ї.

1. Типології проблемних сімей.
2. Процеси дестабілізації функціонування сім'ї.
3. Ознаки порушень у функціонуванні сім'ї.
4. Порушення сімейної комунікації.
5. Класифікація конфліктів на ґрунті незадоволених потреб подружжя за ступенем небезпеки для сімейної цілісності (за В.А. Сисенко).

Література: [9; 10; 12; 13; 14; 21; 26; 29].

Тема 5. Діагностичний інструментарій сімейного психолога.

1. Мета і завдання психодіагностики сімейних стосунків.
2. Шляхи та методи отримання необхідних даних про сім'ю.
3. Етапи психодіагностичного процесу.
4. Принципи сімейної психодіагностики.
5. Етичні засади психодіагностики сімейних стосунків.

Література: [4; 8; 11; 17; 26; 29; 36; 38].

Тема 6. Психологічне консультування сім'ї.

1. Сімейний консультант: особистість і діяльність.
2. Мета і завдання сімейного консультанта.
3. Види і моделі психологічного консультування сім'ї.
4. Принципи психологічного консультування сім'ї.
5. Консультування подружньої пари та індивідуальне консультування членів сім'ї.

Література: [3; 4; 6; 8; 11; 17; 26; 29].

Тема 7. Психологічна корекція сім'ї.

1. Види психологічної корекції сімейних стосунків.
2. Форми психологічної корекції сімейних стосунків.
3. Напрямки психологічної корекції сімейних стосунків.
4. Механізми психологічної корекції сімейних стосунків.
5. Деонтологія психологічної корекції сімейних стосунків.

Література: [5; 15; 20; 21; 26; 27; 29; 33].

Тема 8. Психотерапія сім'ї.

1. Проблема показань до сімейної психотерапії.
2. Доцільність застосування сімейної психотерапії.
3. Загальна схема процесу сімейної психотерапії.
4. Принципи і методи сімейної психотерапії на основі різних підходів.
5. Особливості використання технік і прийомів сімейної психотерапії.

Література: [5; 13; 14; 16; 29; 32; 30; 35].

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми та завдання	Кількість годин
1.	<p>Тема 1. Психологія сім'ї як розділ психології. Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вивчити зміст, функції, мету і завдання психології сім'ї. 2. Опрацювати основну та додаткову літературу по темі. 3. Ведення термінологічного словника. 	11
2.	<p>Тема 2. Психологія подружніх стосунків. Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вивчити природу і сутність подружніх стосунків людини. 2. Опрацювати основну та додаткову літературу по темі. 3. Ведення термінологічного словника. 	11
3.	<p>Тема 3. Психологія сімейного виховання. Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вивчити зміст, структуру і фактори сімейного виховання. 2. Опрацювати основну та додаткову літературу по темі. 3. Ведення термінологічного словника. 	11
4.	<p>Тема 4. Психологічні проблеми функціонування сім'ї. Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вивчити основні проблемні зони сучасної сім'ї. 2. Опрацювати основну та додаткову літературу по темі. 3. Ведення термінологічного словника. 	11
5.	<p>Тема 5. Діагностичний інструментарій сімейного психолога. Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вивчити методики діагностики сімейних стосунків. 2. Опрацювати основну та додаткову літературу по темі. 3. Ведення термінологічного словника. 	11
6.	<p>Тема 6. Психологічне консультування сім'ї. Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вивчити напрями психологічного консультування сім'ї. 2. Опрацювати основну та додаткову літературу по темі. 3. Ведення термінологічного словника. 	12
7.	<p>Тема 7. Психологічна корекція сім'ї. Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вивчити методи і методики психологічної корекції сім'ї. 2. Опрацювати основну та додаткову літературу по темі. 3. Ведення термінологічного словника. 	11
8.	<p>Тема 8. Психотерапія сім'ї. Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вивчити підходи і методи сімейної психотерапії. 2. Опрацювати основну та додаткову літературу по темі. 3. Ведення термінологічного словника. 	12
Разом:		90

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студентів (СРС) – це основна форма організації навчання, яка включає різноманітні види індивідуальної і колективної навчальної діяльності, що здійснюється на аудиторних і позааудиторних заняттях з урахуванням індивідуальних особливостей і пізнавальних можливостей студентів під керівництвом викладача або без його безпосередньої участі. Метою СРС є формування у студентів уміння самостійно поповнювати свої знання та вільно орієнтуватися у потоці інформації.

У процесі самостійної роботи студенти оволодівають вміннями та навичками:

- організації самостійної навчальної діяльності;
- самостійної роботи в бібліотеці з каталогами, довідковою літературою;
- роботи з навчальною, навчально-методичною, науковою літературою;
- конспектування літературних джерел;
- ведення термінологічного словника;
- написання рефератів за проблематикою курсу.

Науково-інформаційні завдання як форма СРС покликані висвітлити прогресивні способи добування й використання теоретичних знань з конкретної проблемної теми курсу. Головна мета цього типу СРС – виявлення та доведення фундаментальних залежностей у вигляді теорій, законів, понять, фактів.

Науково-проектні завдання як форма СРС спрямовані на розкриття нормотворчої функції, подання наукової інформації у прийнятих соціальних формах-взірцях, це – інструкції, програми, методики, технології, правила. Мета цього типу завдань – залучення студентів до соціального нормотворення та наукового проектування.

Світоглядно-рефлексивні завдання як форма СРС являють собою засіб, за допомогою якого відбувається розширення світобачення студентів, прискорення їх духовного розвитку та виявлення шляхів професійного самоствердження. Метою цього типу СРС є ціннісно-естетичне наповнення та розгортання процесів критичної і творчої рефлексії здобутого у довірливих взаємостосунках з викладачем.

Зміст навчального курсу передбачає сім складових: установчо-мотиваційний; теоретико-пошуковий; консультативно-смысловий; соціально-адаптивний; системно-довідковий; корекційно-рефлексивний; підсумковий.

Усі вище вказані форми навчання містять у собі самостійну роботу студентів під керівництвом викладача, метою якої є закріплення засвоєних на лекції знань, умінь та навичок, а також активізації науково-дослідної роботи студентства, що повинно сприяти більш ґрунтовному засвоєнню достатньо доступного матеріалу і додаткової інформації, а також виконання творчих робіт.

Методи самостійного навчання є системою цілеспрямованих дій викладача, які:

- організовують пізнавальну та практичну діяльність студентів;
- спонукають студентів до засвоєння необхідних знань, формування вмій, навичок, розвитку уваги, пам'яті, мислення.

Зміст самостійної роботи з дисципліни складає:

1. Самостійне опрацювання тематичного матеріалу з навчального курсу.
2. Підготовка до семінарських та практичних занять.
3. Самостійна розробка тестових завдань відповідно до тематики курсу.
4. Конспектування першоджерел.
5. Написання есе, рефератів.
6. Підготовка презентацій.
7. Ведення термінологічного словника.

Самостійна робота передбачає написання **рефератів** з проблематики курсу.

За своїм змістом реферат має відповідати обраній темі. Виклад матеріалу має бути логічним, послідовним. Обсяг реферату, як правило, у межах 10-12 сторінок формату А4. У разі потреби слід робити посторінкові виноски.

Останнім розділом реферату повинні бути висновки, в яких студент узагальнює викладений матеріал і формулює свої думки з приводу опрацьованої проблеми. До реферату має бути доданий список використаної літератури, складений відповідно до існуючих стандартів і вимог. За структурою реферат складається із короткого вступу, двох або трьох розділів основної частини, висновків та списку використаної літератури. План написання реферату повинен мати внутрішню єдність і логіку, враховувати актуальність проблеми, її наукову розробленість та практичну значимість.

У **вступі** обґрунтовується актуальність проблеми, що вивчається, її практична значимість; формулюються мета і завдання дослідження, вказується структура реферату. Обсяг вступу не має перевищувати однієї сторінки комп'ютерного тексту.

Основна частина обсягом до 10 сторінок комп'ютерного тексту, викладеного у двох-трьох розділах, повинна містити виклад основних теоретичних положень, що визначають сутність і зміст предмета досліджуваної теми, з огляду на цілі й завдання реферату; розгляд різних точок зору провідних фахівців з досліджуваних питань на основі аналізу літературних та інших інформаційних джерел; визначення пріоритетних питань, що підлягають першочергового розв'язання; аналізуються практичні матеріали, тенденції розвитку та особливості, притаманні сучасній психологічній науці. На основі отриманих результатів розглядаються пропозиції, рекомендації, заходи щодо досягнення цілей згідно з темою реферату. При цьому студент має виявити самостійність й ініціативу.

Висновки є завершальним етапом виконаного реферату. Вони повинні містити короткі підсумки за результатами проведеного дослідження та прикладного аналізу об'єкта дослідження з наведенням позитивних і негативних сторін, а також нереалізованих можливостей; перелік заходів, спрямованих на розв'язання проблеми, підвищення ефективності об'єкта дослідження; отримані якісні та кількісні показники; варіанти реалізації запропонованих заходів.

Реферат виконується державною (українською) мовою. Викладення повинно мати науковий характер, чіткий, логічно послідовний, без орфографічних і синтаксичних помилок. Пряме переписування матеріалів з літературних джерел неприпустиме. Оформлення реферату має відповідати встановленим вимогам.

7. ІНДИВІДУАЛЬНІ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання студентами ІНЗД прилюдним захистом навчального проекту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) – це вид науково-дослідної роботи студента, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмного навчального матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення і практичне застосування знань з курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

КОНТРОЛЬНА РОБОТА для студентів заочної форми навчання

7.1. Виконання контрольної роботи передбачає письмове розв'язання завдань за відповідним варіантом. Кожен варіант включає завдання з тематики, визначеної навчальною програмою з дисципліни, за якою пишеться контрольна робота.

7.2. Для студентів, які навчаються на заочному відділенні ІПК ДСЗУ, передбачена методика розподілу варіантів контрольних робіт, в основу якої покладено алфавітний принцип.

<i>Початкова літера прізвища студента</i>	<i>Номер питання</i>		<i>Початкова літера прізвища студента</i>	<i>Номер питання</i>	
А	1	31	П	16	46
Б	2	32	Р	17	47
В	3	33	С	18	48
Г	4	34	Т	19	49
Д	5	35	У	20	50
Є	6	36	Ф	21	51
Ж	7	37	Х	22	52
З	8	38	Ц	23	53
Й	9	39	Ч	24	54
І	10	40	Ш	25	55
К	11	41	Щ	26	56
Л	12	42	Ю	27	57
М	13	43	Я	28	58
Н	14	44		29	59
О	15	45		30	60

7.3. Контрольна робота з дисципліни «Психологія сім'ї» складається з **двох теоретичних питань**, що потребують поглибленої відповіді.

7.4. Відповіді мають бути повними та обґрунтованими на всі теоретичні завдання, що передбачені конкретним варіантом контрольної роботи. Висновки необхідно робити з посиланням на конкретне літературне чи наукове джерело.

7.5. Розв'язок задачі повинен передбачати обґрунтування (пояснення) отриманих результатів.

7.6. Запис умови завдань, передбачених варіантом, є обов'язковим. Контрольна робота повинна мати самостійний характер. Недопустимо запозичення тексту, фактичних даних із літературних джерел без посилання на них. Тому контрольні роботи, написані без врахування цих вимог, викладачем перевірятися не будуть.

7.7. Студент може спиратися у своїй роботі на відповідну навчальну і монографічну літературу з даної проблеми. При цьому, якщо він наводить цитату чи запозичує із літературного джерела якесь теоретичне положення (наприклад, визначення, висновки дослідження, думку автора літературного джерела з того чи іншого питання тощо), то обов'язково треба робити посилання на літературне джерело.

ОФОРМЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

7.8. Контрольна робота виконується державною (українською) мовою.

7.9. Обсяг контрольної роботи **не повинен перевищувати 10 сторінок комп'ютерного тексту**. Контрольна робота має бути оформлена належним чином (див. *Патика Н.І.* Стандарти на оформлення магістерських, дипломних, бакалаврських, курсових, контрольних робіт та рефератів. – К.: ІПК ДСЗУ, 2008. – 26 с.).

7.10. Контрольна робота має бути виконана і направлена для перевірки протягом міжсесійного періоду, тобто навчального року, протягом якого здійснюється робота студента над засвоєнням навчального матеріалу як самостійно, так і під керівництвом викладача, але **не пізніше як за 30 днів до початку сесії** для студентів заочної форми навчання, передбаченої навчальним планом.

ПОРЯДОК ЗАРАХУВАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

7.11. Контрольна робота оцінюється за чотирибальною національною шкалою та в балах за кредитно-трансфертною системою:

Оцінка ECTS	Оцінка у національній шкалі	Бали за ECTS
A (відмінно)	5 (відмінно)	47 - 50
B (дуже добре)	4 (добре)	44 - 46
C (добре)		40 - 43
D (задовільно)	3 (задовільно)	35 - 39
E (достатньо)		30 - 34
FX (незадовільно) з можливістю повторного складання	2 (незадовільно)	18 - 29
F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням		1-17

7.12. У разі отримання студентом незадовільної оцінки, останній повинен усунути виявлені недоліки і повторно захистити її в установленій викладачем строк.

7.13. Студент, який не виконав контрольної роботи або якщо його робота не захищена за результатами її виконання, **не допускається до семестрового контролю з дисципліни.**

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Психологічна сутність сім'ї як малої соціальної групи.
2. Відмінності сім'ї від інших малих соціальних груп.
3. Функції сім'ї, їх характеристика.
4. Типологія сім'ї.
5. Психологічна структура сім'ї.
6. Етапи життєдіяльності сім'ї; їх стисла характеристика.
7. Психологічні проблеми кожної фази сімейного життя; їх стисла характеристика.
8. Основні тенденції розвитку сучасної сім'ї.
9. Шлюб і сім'я. Психологічні умови стабільного шлюбу.
10. Мотивація шлюбно-сімейних стосунків та її особливості.
11. Особливості сімейного спілкування як чинник стабільності шлюбу і сім'ї.
12. Подружня сумісність як чинник сімейної стабільності.
13. Особливості подружньої адаптації до сімейного життя.
14. Вторинна негативна адаптація до сімейного життя та умови її подолання.
15. Готовність до взяття шлюбу як чинник його стабільності.
16. Складові готовності особистості до сімейного життя; їх стисла характеристика.
17. Психологічні проблеми підготовки молоді до сімейного життя.
18. Особливості психологічного клімату сім'ї.
19. Подружнє спілкування і його вплив на стабільність сім'ї.
20. Психологічне здоров'я сім'ї.
21. Умови підтримки і розвитку психологічного здоров'я сім'ї.
22. Рівні подружньої сумісності.
23. Фактори стабільності сім'ї.
24. Вплив сім'ї на формування особистості дитини.
25. Механізми сімейної соціалізації.
26. Підкріплення і його роль у становленні особистості дитини.
27. Стилі сімейного виховання та їх характеристика.
28. Тип контролю і дисципліни в сім'ї та його роль у вихованні дитини.
29. Проблема оптимального стилю сімейного виховання.
30. Домінуюча гіперпротекція та її стисла характеристика.
31. Сприяюча гіперпротекція та її стисла характеристика.
32. Гіпопротекція як стиль сімейного виховання.
33. Характеристика типів неадекватного батьківського ставлення.
34. Типові помилки сімейного виховання.
35. Причини неадекватного ставлення батьків до дитини.
36. Психологічні умови оптимізації стосунків батьків з дітьми.

37. Вплив сім'ї на формування батьківських настанов підростаючого покоління.
38. Фактори оптимізації сімейного спілкування.
39. Роль батьківської сім'ї в підготовці підростаючого покоління до сімейного життя.
40. Загальна характеристика методів вивчення сім'ї.
41. Методи психодіагностики сімейних стосунків та їх характеристика.
42. Особливості психодіагностики сім'ї на основі індивідуального підходу.
43. Особливості діагностики сім'ї на основі системного підходу.
44. Діагностика психологічних особливостей подружніх стосунків.
45. Методи вивчення стилів сімейного виховання.
46. Діагностика особливостей психологічного клімату сім'ї.
47. Можливості визначення рівня готовності особистості до сімейного життя.
48. Цілі та завдання психологічної допомоги сім'ї.
49. Відмітні риси психологічного консультування і психотерапії.
50. Види психологічного консультування сім'ї.
51. Принципи психологічного консультування сім'ї.
52. Методи і прийоми психологічного консультування сім'ї.
53. Особливості психокорекції подружніх відносин.
54. Особливості психокорекції стосунків батьків з дітьми дошкільного віку.
55. Психокорекція стосунків батьків з дітьми шкільного віку.
56. Можливості психокорекції стосунків батьків з підлітками.
57. Механізми психокорекції сімейних відносин.
58. Принципи сімейної психотерапії.
59. Стадії сімейної психотерапії.
60. Суть спільної сімейної психотерапії.

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення навчальної дисципліни використовуються такі навчальні методи:

1. Теоретико-інформаційні методи навчання:

- усне логічне викладення навчального матеріалу (лекція);
- діалогічно побудоване усне викладення (евристична бесіда);
- пояснення, демонстрація;
- індивідуальні консультації.

2. Практико-операційні методи навчання (практичні роботи):

- моделювання;
- вправи;
- рішення практичних завдань;
- розв'язання проблемних ситуацій.

3. Пошуково-творчі методи навчання (семінарські заняття):

- аналіз конкретних ситуацій (проблемних, звичайних, нетипових);
- «мозковий штурм»;
- групове обговорення;
- дискусії.

4. Методи самостійної роботи студентів:

- читання (робота з підручниками, навчально-методичними посібниками);
- опрацювання першоджерел;
- конспектування;
- ведення термінологічного словника.

Для активізації процесу навчання студентів в ході вивчення дисципліни застосовуються такі навчальні технології та засоби:

✓ *на лекційних заняттях* чітко і зрозуміло структурується матеріал; зосереджується увага студентів на проблемних питаннях; наводяться конкретні приклади практичного застосування отриманих знань; звертаються до зарубіжного досвіду вирішення окремих проблем; студенти заохочуються до критичного сприймання нового матеріалу замість пасивного конспектування; використовуються наочні матеріали, таблиці, моделі, графіки, схеми; використовуються технічні засоби навчання: мультимедійний проектор, слайди тощо;

✓ *на практичних заняттях* запроваджуються різні навчальні технології: вирішення ситуаційних вправ; розв'язання проблемних питань; мозковий штурм; кейс-методи; презентації; аналіз конкретної ситуації; робота в малих групах; рольові та ділові ігри; банки візуального супроводження; письмовий контроль знань; індивідуальне та групове опитування; перехресна перевірка завдань з наступною аргументацією виставленої оцінки тощо.

Обов'язковими елементами активізації навчальної роботи студентів є чіткий контроль відвідування студентами занять, заохочення навчальної активності, справедлива диференціація оцінок.

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Накопичення балів студентами відбувається у період вивчення дисципліни на підставі **двох основних видів контролю**:

1) **поточного** (перевірка рівня засвоєння студентами навчального матеріалу з окремої теми чи модуля під час вивчення курсу):

- усне тематичне опитування;
- модульні контрольні роботи;
- поточне тестування.

2) **підсумкового** (перевірка рівня засвоєння студентами навчального матеріалу по завершенню курсу):

- семестровий залік/іспит;
- підсумкові контрольні роботи;
- підсумкове тестування.

Поточний контроль здійснюється у процесі вивчення дисципліни відповідно до календарного плану.

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння теоретичного матеріалу, умінь самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислити зміст теми, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал.

Об'єктами поточного контролю знань студентів є:

- систематичність, активність, своєчасність та результативність роботи над вивченням програмного матеріалу курсу;
- виконання завдань для самостійного опрацювання;
- виконання модульного завдання.

Поточний контроль передбачає:

- тестові завдання;
- обговорення проблеми, дискусія;
- аналіз конкретних ситуацій;
- ділові ігри (кейс-методи);
- презентації результатів роботи.

Підсумковий контроль (залік/іспит) передбачає виконання усних і письмових завдань. На іспит виносяться вузлові питання, типові та комплексні задачі, завдання, що потребують творчого підходу і вміння синтезувати отримані знання.

10. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

для заочної форми навчання

Поточне тестування, самостійна та контрольна робота								Підсумковий тест	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
50									

Оцінювання знань здійснюється з метою одержання зворотної інформації про навчальні досягнення студентів та про ефективність праці викладача.

Перевірка знань може здійснюватися в усній та письмовій формі. Об'єктом оцінювання можуть виступати: результати написання тестових, творчих завдань; реферативні доповіді, доповнення, участь у дискусії.

Оцінювання виконаних завдань і відповідей здійснюється з дотриманням принципів систематичності, диференційованості, об'єктивності.

Під час оцінювання враховуються такі критерії:

- характеристики відповіді: елементарна, фрагментарна, повна, логічна, доказова, обґрунтована, творча;
- якість знань: правильність, повнота, осмисленість, глибина, системність;
- рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, підсумовувати.

У процесі перевірки знань використовується модульно-рейтингова система оцінювання. Результати навчальної діяльності оцінюються за 100-бальною шкалою. Критично-розрахунковий максимум допуску до іспиту – 75 балів (денна форма навчання), 50 балів (заочна форма навчання).

За результатами вивчення дисципліни обов'язковим є підсумкове накопичення розрахункового мінімуму балів – 60 балів.

Невід'ємною частиною контролю є наявність у студентів конспекту лекцій і відвідування занять, а також своєчасне виконання індивідуальної та самостійної роботи. Модульні контрольні роботи складаються з теоретичних питань, ситуаційних, творчих завдань, тестів різного рівня складності. Ці завдання поєднуються у пропорції, яка логічно врівноважує теоретичну і практичну складову роботи.

Іспит здійснюється у формі письмової роботи, за яку можна одержати максимально до 25 балів (денна форма навчання) та 50 балів (заочна форма навчання), складається з теоретичних питань, практичних завдань, тестів різного рівня складності, які поєднуються у пропорції, що логічно врівноважує теоретичну і практичну частину екзамену. Студенти, які набрали сумарно меншу кількість балів ніж розрахунковий мінімум – 60 балів, вважаються такими, що не виконали навчальний план з дисципліни.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

90-100 балів – **відмінно** (A);

82-89 балів – **добре** (B);

75-81 балів – **добре** (C);

68-74 балів – **задовільно** (D);

61-67 балів – **задовільно** (E);

35-60 балів – **незадовільно** з можливістю повторного складання (FX);

1-34 балів – **незадовільно** з обов'язковим повторним курсом (F).

Критерії оцінювання роботи на семінарських заняттях:

Оцінка «відмінно» (5 балів):

- свідоме, глибоке і повне засвоєння і розуміння програмного матеріалу;
- виклад матеріалу впевнений, логічний, лаконічний, аргументований;
- уміння аналізувати відповідні положення, поняття, твердження;
- самостійне, творче застосування знань.

Оцінка «добре» (4 бали):

- свідоме з незначними помилками та прогалинами засвоєння програмного матеріалу, які студент здатен виправити після зауважень або за допомогою викладача;
- самостійне репродуктивне застосування знань;
- деякі порушення логіки та послідовності відповіді.

Оцінка «задовільно» (3 бали):

- механічне, фрагментарне засвоєння матеріалу із великими прогалинами;
- порушення логіки та послідовності відповіді, несамостійність мислення.
- репродуктивне застосування знань за вказівками викладача.

Оцінка «незадовільно»: (0-2 бали):

- відсутність знань, умінь та навичок;
- механічне, фрагментарне засвоєння матеріалу з великими прогалинами;
- відсутність самостійності, неспроможність виправити помилки при зауваженні чи додаткових запитаннях.

Критерії оцінювання індивідуального науково-дослідного завдання:

Оцінка «відмінно» (17-20 балів):

- повне, правильне, змістовне виконання завдання;
- самостійне, творче, ініціативне застосування знань;
- поєднання повноти та лаконічності у виконанні завдання;
- відмінна якість оформлення.

Оцінка «добре» (12-16 балів):

- послідовне, лаконічне виконання завдання;
- самостійне репродуктивне застосування знань за вказівками викладача;
- старанність і вправність у застосуванні набутих знань;
- добра якість оформлення.

Оцінка «задовільно» (6-11 балів):

- механічність, фрагментарність виконання завдання;
- порушення логіки та послідовності подання інформації;
- недостатня самостійність мислення;
- задовільна якість оформлення.

Оцінка «незадовільно» (0-5 балів):

- неповне виконання завдання;
- неповне висвітлення матеріалу;
- фрагментарність подання інформації;
- незадовільна якість оформлення.

11. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- навчально-методичний комплекс дисципліни (навчальна програма, робоча програма, комплекс контрольних робіт);
- навчально-методичні видання;
- комплекс тестових завдань;
- лекції-презентації;
- ілюстрації;
- допоміжний роздатковий матеріал.

12. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. Психологія сім'ї як наукова дисципліна.
2. Предмет та основні завдання психології сім'ї.
3. Місце психології сім'ї та шлюбу в системі сучасної наукової психології.
4. Напрями і підходи у вивченні психології сімейних стосунків.
5. Методи психологічного дослідження шлюбно-сімейних стосунків.
6. Еволюція шлюбно-сімейних відносин в історії людського суспільства.
7. Сутність поняття «шлюб». Походження шлюбу та його різновиди.
8. Традиційні та альтернативні форми шлюбно-сімейних стосунків.
9. Громадянський шлюб як різновид шлюбно-сімейних стосунків.
10. Відкритий шлюб як різновид шлюбно-сімейних стосунків.
11. Мотивація шлюбно-сімейних стосунків та її особливості.
12. Психологічні проблеми повторного шлюбу.
13. Сутність поняття сім'я, основні функції сім'ї та їх характеристика.
14. Психологічна сутність сім'ї як малої соціальної групи.
15. Сім'я як відкрита система.
16. Взаємозв'язок сім'ї з іншими соціальними інститутами та системами.
17. Характеристика основних структурних компонентів сімейної системи.
18. Функції сім'ї, їх характеристика.
19. Соціально-психологічна характеристика сучасної сім'ї.
20. Соціально-психологічний аналіз ролей у шлюбно-сімейних стосунках.
21. Порухення структури і функціонування сімейної системи.
22. Типи сімейних систем і особливості їх функціонування за В.Сатір.
23. Соціально-психологічна характеристика дисфункційної сім'ї.
24. Динаміка шлюбно-сімейних відносин.
25. Кризові періоди у розвитку шлюбно-сімейних стосунків.
26. Соціально-психологічна характеристика стадій подружніх відносин.
27. Періодизації життєвого циклу сім'ї.
28. Етап дошлюбних стосунків. Моделі вибору супутника життя.
29. Етап молоді сім'ї: основні завдання і актуальні проблеми.
30. Етап зрілої сім'ї: основні завдання і актуальні проблеми.
31. Завершальний етап життєдіяльності сім'ї: основні завдання і проблеми.
32. Сім'я як агент соціалізації. Механізми сімейної соціалізації.
33. Чинники впливу сім'ї на розвиток дитини, стилі сімейного виховання.
34. Психологічні аспекти розвитку особистості дитини в неповній сім'ї.
35. Розвиток особистості дитини в дисфункційній сім'ї.
36. Психолого-педагогічна майстерність батьків.
37. Особливості спілкування у сім'ї.
38. Сімейні правила та стереотипи взаємодії.

39. Сімейні конфлікти: причини і шляхи розв'язання.
40. Специфіка подружніх конфліктів та підходи до аналізу їх причин.
41. Проблема психологічної сумісності подружжя.
42. Концепції і форми розпаду сімейних відносин.
43. Фази розпаду емоційних стосунків у шлюбі.
44. Стадії розлучення та їх характеристика.
45. Причини зростання і мотиви розлучень.
46. Розлучення та його наслідки.
47. Особистісні та соціальні чинники порушення шлюбно-сімейних стосунків.
48. Стабільність інституту сім'ї та її детермінанти.
49. Психологічні умови збереження і гармонізації шлюбних відносин.
50. Нормально функціонуюча сімейна система: ознаки і критерії.
51. Діагностична робота сімейного психолога.
52. Корекційно-розвиваюча робота психолога з дисфункційною сім'єю.
53. Просвітницька і профілактична робота шкільного психолога з родиною.
54. Психологічні проблеми підготовки молоді до сімейного життя.
55. Особливості подружньої адаптації до сімейного життя.
56. Поняття про внутрішню картину сім'ї.
57. Подружня сумісність як чинник сімейної стабільності.
58. Психологічні умови стабільного шлюбу.
59. Умови підтримки і розвитку психологічного здоров'я сім'ї.
60. «Спільність долі» як механізми інтеграції сім'ї.

13. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Андреева Т.В. Семейная психология: Учебное пособие / Т.В.Андреева – СПб.: Речь, 2005. – 244 с.
2. Бондарчук О.І. Психологія сім'ї: Курс лекцій / О.І.Бондарчук. – К.МАУП, 2001. – 96 с.
3. Елизаров А.Н. Основы индивидуального и семейного психологического консультирования: Учебное пособие / А.Н. Елизаров. – М.: «Ось», 2003. – 336 с.
4. Елизаров А.Н. Психологическое консультирование семьи: Учебное пособие / А.Н.Елизаров – М.: «Ось», 2004. – 400 с.
5. Захарова Г.И. Психология семейных отношений: Учебное пособие / Г.И.Захарова. – Челябинск: Изд-во ЮУрГУ, 2009. – 63 с.
6. Карабанова О.А. Психология семейных отношений и основы семейного консультирования: Учебное пособие / О.А.Карабанова. – М.: Гардарики, 2005. – 320 с.
7. Марценюк М.О. Психологія сім'ї: опорний конспект лекцій / М.О.Марценюк. – Мукачево: Вид-во МДУ, 2016. – 94 с.
8. Основы психологии семьи и семейного консультирования: Учебное пособие / Под общ. ред. Н.Н.Посысоева. – М.: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2004. – 328 с.
9. Поліщук В.М. Психологія сім'ї: навчальний посібник / В.М. Поліщук, Н.М. Ільїна, С.А.Поліщук та ін. – 2-ге вид., доп. – Суми: Університетська книга, 2009. – 281с.
10. Помиткіна Л.В. Психологія сім'ї. Навчальний посібник / Л.В.Помиткіна, В.В.Злагодух, Н.С.Хімченко. – К.: Вид-во «НАУ-друк», 2010. – 270 с.
11. Психология семейных отношений с основами семейного консультирования. Учебное пособие / под ред. Е.Г.Силяевой. – М.: Академия, 2004. – 192 с.
12. Седих К.В. Психологія сім'ї: Навч. посібник / К.В.Седих. – Полтава, 2013. – 197с.
13. Ушакова І.М. Психологія сім'ї: конспект лекцій / І.М.Ушакова. – Харків, 2017. – 83с.
14. Федоренко Р.П. Психологія сім'ї: навч. посібник / Р.П.Федоренко. – Луцьк: Вежа-Друк, 2015. – 364 с.
15. Шнейдер Л.Б. Семейная психология: Учебное пособие / Л.Б.Шнейдер. – М.: Академический Проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2006. – 768 с.

Додаткова:

16. Варга А.Я. Системная семейная психотерапия: краткий лекционный курс / А.Я.Варга. – СПб.: Речь, 2001. – 144 с.
17. Гагай В.Г. Семейное консультирование в системе психологической помощи: Учебное пособие / В.Г.Гагай. – СПб.: Речь, 2010. – 317 с.
18. Гиппенрейтер Ю.Б. Общаться с ребенком. Как? / Ю.Б.Гиппенрейтер. – М.: ЧеРо, 2002. – 240 с.

19. Гиппенрейтер Ю.Б. Продолжаем общаться с ребенком. Так? / Ю.Б.Гиппенрейтер. – М.: АСТ: Астрель; Владимир: ВКТ, 2016. – 304 с.
20. Дружинин В.Н. Психология семьи / В.Н.Дружинин. – СПб.: Питер, 2006. – 176 с.
21. Крюкова Т.Л. Психология семьи: жизненные трудности и совладение с ними / Т.Л.Крюкова, М.В.Сапорова, Е.В.Куфтяк. – СПб., Речь, 2005. – 240 с.
22. Кэмпбелл Р. Как любить своего подростка / Р.Кэмпбелл. – СПб.: Мирт, 2001. – 157 с.
23. Кэмпбелл Р. Как по-настоящему любить своего ребенка / Р.Кэмпбелл. – СПб.: Мирт, 2001. – 159 с.
24. Минияров В.М. Психология семейного воспитания / В.М.Минияров. – М.: Московский психолого-социальный институт; Воронеж: Изд-во НПО «МОДЭК», 2000. – 256 с.
25. Овчарова Р.В. Психология родительства / Р.В.Овчарова. – М.: Академия, 2005. – 368с.
26. Олифирова Н.И. Психология семейных кризисов / Н.И.Олифирова, Т.А.Зинкевич-Куземкина, Т.Ф.Валента. – СПб.: Речь, 2007. – 360 с.
27. Программа тренинговых занятий по теме: «Детско-родительские отношения»: методические рекомендации / сост. Л.А.Дубовицкая. – Ханты-Мансийск: Принт-Класс, 2010. – 66 с.
28. Райгородский Д.Я. Подросток и семья / Д.Я.Райгородский. – Самара: Издат. Дом БАХРАХ, 2002. – 656 с.
29. Рацимор А.Е. Социально-психологическая поддержка семьи: профилактика неблагополучия. Монография / А.Е.Рацимор. – М., 2006. – 151 с.
30. Сатир В. Психотерапия семьи / В.Сатир. – СПб.: Речь, 2001. – 295 с.
31. Сатир В. Вы и ваша семья. Руководство по личностному росту / В.Сатир / Пер. с англ. – М.: Апрель Пресс, изд-во Эксмо, 2002. – 320 с.
32. Семейная психотерапия / сост. Э.Г.Эйдемиллер, Н.В.Александрова, В.В.Юстицкий. – СПб.: Питер, 2000. – 512 с.
33. Синягина Н.Ю. Психолого-педагогическая коррекция детско-родительских отношений / Н.Ю.Синягина. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2003. – 96 с.
34. Целуйко В.М. Психология современной семьи: кн. для педагогов и родителей / В.М.Целуйко. – М.: Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2006. – 287 с.
35. Эйдемиллер Э.Г. Психология и психотерапия семьи / Э.Г.Эйдемиллер, В.В.Юстицкий. – СПб.: Питер, 2007. – 656 с.

Інформаційні ресурси:

36. http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/2067/Konspekt_lekcij_PsS.pdf
37. http://shron1.chtyvo.org.ua/Pomytkina_Liubov/Psykholohiia_simji.pdf
38. http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/9788/1/fedorenko_psyx_fam.pdf
39. https://pidruchniki.com/1315091037299/psihologiya/psihologiya_simyi#95
40. <https://pidruchniki.com/1584072037180/psihologiya/psihologiya>

ЗМІСТ

1. Опис навчальної дисципліни	3
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	4
3. Програма навчальної дисципліни	7
4. Структура навчальної дисципліни	9
5. Теми практичних занять	10
6. Самостійна робота	12
7. Індивідуальні навчально-дослідні завдання	15
8. Методи навчання	20
9. Методи контролю	21
10. Розподіл балів, які отримують студенти	22
11. Методичне забезпечення	24
12. Орієнтовний перелік питань до підсумкового контролю знань	25
13. Рекомендована література	27

Навчально-методичне видання

Поворозник Катерина Олександрівна

**Робоча програма вибіркової навчальної дисципліни
«Психологія сім'ї»**

Відповідальний за випуск Л.М. Завиніченко
Комп'ютерний набір К.О. Поворозник

Підписано до друку 25.10.2017 р. Формат 60×84/16. Папір офсетний.

Друк ротатійний трафаретний. Ум. друк. арк. 1,2.

Наклад 10 прим. Зам. № _____

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготовників і розповсюджувачів видавничої продукції.

Серія ДК №1805 від 25.05.2004.

Інститут підготовки кадрів
державної служби зайнятості України (ІПК ДСЗУ)
03038, Київ – 38, вул. Нововокзальна 17.
Тел./факс (044) 536-14-85